

BACHELOROPPGAVE

«Man rekker ikke så mye friluftsliv på 40 minutter»

En kvalitativ studie av kroppsøvlingslærere på ungdomstrinnets praksisteori og undervisningspraksis i friluftsliv

av

307- Maria Leganger

Idrett og Kroppsøving

ID3-323

Desember, 2016

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven «*Man rekker ikke så mye friluftsliv på 40 minutter*» - en kvalitativ studie av kroppsøvlingslærere på ungdomstrinnets praksisteori og undervisningspraksis i friluftsliv i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

307 – Maria Leganger

JA NEI

Sammendrag

Nyere undersøkelser gjort av Leirhaug & Arnesen (2016) forteller oss at situasjonen for å oppnå kompetansemålene i kroppsøving som omhandler friluftsliv på ungdomstrinnet er bekymringsfull. Det kommer frem av undersøkelsen at over halvparten av norske kroppsøvingslærere bruker mellom 0-4 timer i året på friluftsliv. Flertallet av lærerne hevder derimot å ha god kompetanse på området, og det må derfor foreligge andre årsaker til at friluftsliv blir et nedprioritert emne selv om det er et av fagets hovedområder.

I denne studien ses det nærmere på hva som påvirker kroppsøvingslærere på ungdomstrinnets praksisteori og undervisningspraksis i friluftsliv. Det forskes nærmere bestemt på om personlig forståelse av friluftsliv påvirker undervisningspraksisen og i hvilken grad. Oppgaven stiller seg spørsmål om det finnes en sammenheng mellom hva lærerne definerer som friluftsliv og hva de gjør i sin undervisningspraksis, der praksistrekanten brukes aktivt som hjelpemiddel for å drøfte sammenhengen. På bakgrunn av dette kommer følgende problemstilling frem:

Hvordan påvirker lærernes forståelse av friluftsliv deres praksisteori og undervisningspraksis i kroppsøving?

Studien benytter seg av kvalitativ metode og intervju som fremgangsmåte med tre relativt unge kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet, der alle har grunnleggende interesse for friluftsliv i varierende grad. Det er intervjuet lærere av begge kjønn både fra by og bygd.

Resultatet forteller oss at lærernes forståelse av friluftslivbegrepet i stor grad påvirker deres praktisering av emnet i kroppsøvingsfaget, der forståelsen rommer mye og setter barrierer for deres praksisteori. Et funn er at alle lærerne ser utfordringen med tid, og deres forståelse av friluftsliv legger opp til at de må komme seg vekk fra skolen og ut i den frie natur for å drive friluftsliv. Dette legger føringer for undervisningspraksisen, da tiden blir en utfordring.

På bakgrunn av mine funn kommer det frem følgende konklusjon: Lærernes personlige forståelse av friluftsliv har stor innvirkning på deres praksisteori og undervisningspraksis. Forståelsen av hva friluftsliv er legger helt klart føringer for hvilke muligheter lærerne ser med å bruke friluftsliv i kroppsøvfingsfaget.

Forord

Dette er en bacheloroppgave i Idrett og Kroppsøving ved Høgskulen i Sogn og Fjordane høsten 2016. Jeg er over gjennomsnittet interessert i friluftsliv og stiller på lesesalen i turbukse og ullsokker hver uke. Det at flere barn og unge skal få gleden av friluftslivet har over lengre tid vært viktig for meg, og det ble et naturlig valg å skrive min bacheloroppgave om noe innenfor denne retningen. Det har vært et lærerikt prosjekt, både for prosjektet sin del men også for min fremtidige yrkeskarriere.

Jeg ønsker å rette en takk til de tre ungdomsskolelærerne som valgte å bruke litt tid av sin travle hverdag på å bli intervjuet av meg, og deres åpenhet og ærlighet rundt temaet. Det må også rettes en stor takk til min veileder på Høgskulen i Sogn og Fjordane, Jostein Sanderud, som har kommet med gode råd og vært svært tålmodig. Jeg har også blitt inspirert av kroppsøvingslærere jeg selv har hatt på byskoler der friluftsliv ikke var et prioritert emne i faget, noe som vekket interessen for å finne årsaker til hvorfor.

Jeg håper at oppgaven kan belyse et viktig tema og skape videre interesse rundt det og inspirere kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet til å aktivt ta i bruk mer friluftsliv i undervisningen sin. Jeg håper også at studien kan få frem andre alternative måter å forstå friluftsliv i skolen på og at dette kan bidra til at flere får en mer skoletilpasset forståelse av friluftsliv.

Sogndal, 15.12.2016

Maria Leganger

Innhold

1.0 Innledning	7
2.0 Teori	9
2.2 Det offentliges forståelse av friluftsliv	9
2.3 En filosofisk forståelse av friluftsliv	10
2.4 Friluftsliv på læreplanen i kroppsøvningsfaget	11
2.5 Praksisteori	13
2.6 Muligheter med friluftsliv på kort tid	15
3.0 Metode	16
3.1 Kvalitativ tilnærming	16
3.2 Intervju	16
3.3 Intervjuguide	17
3.4 Utvalg	18
3.5 Fremgangsmåte	19
3.6 Pålitelighet og gyldighet	19
3.7 Gjennomføring	20
3.8 Transkripsjon	20
3.9 Analyse	21
3.10 Etikk	21
4.0 Resultat og drøfting	23
4.1 Verdier og forståelse av friluftslivbegrepet	23
4.2 Forståelse av friluftsliv i skolen	25
4.3 Undervisningshandling og friluftsliv i praksis	29
4.4 Tidsbehov	31
5.0 Avslutning	33
Litteratur	35
Vedlegg 1 - Intervjuguide	38
Vedlegg 2 – Kvittering fra NSD	40
Vedlegg 3 - Samtykkeskjema	43
Vedlegg 4 - Informasjonsskriv	44

1.0 Innledning

Hver læreplan i de ulike fagene har sine formål som forteller oss som brukere av den hva faget skal dreie seg om og hvilket læringsutbytte faget skal gi elevene. I kroppsøvningsfagets formål finner vi flere punkt som omhandler emnet friluftsliv. Ett av disse spesifiserer friluftslivets posisjon i faget, og det står det følgende:

Elevane skal utvikle kompetanse gjennom eit breitt utval av leik og aktivitetsformer, utvikle allsidigheit og lære å praktisere og verdsetje trygg ferdsl og opphald i naturen (Kunnskapsdepartementet, 2012)

Her blir det å praktisere og verdsette trygg ferdsl i naturen nevnt som et direkte formål med kroppsøvningsfaget, noe som skaper forventninger. Dessverre viser nyere undersøkelser på området at realiteten er en helt annen, og at svært få kroppsøvningslærere på ungdomstrinnet bruker tid på å tilfredsstille fagets formål innenfor friluftsliv. 37% av lærerne som deltok i undersøkelsen svarer at de kun bruker 3-4 timer i året på friluftsliv, mens kun 13,7% svarer at de bruker over 10 timer. Dersom vi inkluderer de som svarte at de bruker under 2 timer i året ser vi at i overkant av 60% av lærerne bruker mellom 0-4 timer i året på friluftsliv, noe som på langt nær strekker til dersom man skal oppnå kompetansemålene (Leirhaug & Arnesen, 2016). Situasjonen for å oppnå kompetansemålene på ungdomstrinnet er ifølge Leirhaug og Arnesen (2016) bekymringsfull. Det som er interessant er at flertallet av disse lærerne føler at de har god kompetanse på området, og det må derfor foreligge andre årsaker til at friluftsliv faller i glemmeboka i den norske skolen. Dette indikerer at friluftsliv i kroppsøving etter LK06 i praksis ikke matcher intensjonene i læreplanen (Leirhaug & Arnesen, 2016).

I følge Stortingsmeldingen om Friluftsliv (Meld.St.18, 2015-2016) bør barn og unge introduseres til friluftsliv slik at de får nødvendig kunnskap til å utøve det og finne glede i bruk av naturen. Gjennomgående i meldingen fremstilles det som en viktighet at barn og unge rekrutteres til friluftslivet. For å gjennomføre regjeringens friluftslivspolitik spiller kroppsøvningsfaget og skolen en stor rolle. Ikke minst er faget også den eneste introduksjonsmuligheten noen barn og unge kan få til friluftslivet. Friluftsliv er ikke lengre

noe som ligger latent hos alle nordmenn, men bør læres og erfares (Breiskallbakken, 2010), og her er kroppsøvningsfaget en sentral arena.

For å få til god undervisning i friluftsliv er det avhengig av at læreren legger opp til det. Alle lærere er ulike, og deres personlige erfaringer og verdier kommer til syne i deres praksis. Vi skal se nærmere på begrepet *praksisteori* og drøfte hvorvidt den har en sammenheng med lærernes undervisningspraksis og hva som påvirker praksisteorien i friluftsliv. Det ble gjort kvalitative intervju med et utvalg kroppsøvningslærere på ungdomstrinnet for finne ut om deres personlige forståelse av friluftsliv har innvirkning på deres praksisteori og undervisningspraksis i faget, og hvordan dette kan påvirker bruken av friluftsliv i undervisningen deres. Oppgaven vil med bakgrunn i dette svare på følgende problemstilling:

Hvordan påvirker lærernes forståelse av friluftsliv deres praksisteori og undervisningspraksis i kroppsøving?

2.0 Teori

For å gjøre rede for ulike perspektiver på friluftsliv i undervisningen vil jeg drøfte ulike forståelser av hva friluftsliv-begrepet innebærer. Jeg har valgt å dele de ulike forståelsene inn i to kategorier; *det offentliges forståelse av friluftsliv og en filosofisk forståelse av friluftsliv*. Kapitlet tar også for seg friluftsliv på læreplanen i kroppsøvningsfaget, praksisteori og muligheter med friluftsliv på kort tid.

2.2 Det offentliges forståelse av friluftsliv

Det kan være vanskelig å sette grenser for hva som er friluftsliv, da det er flere aktiviteter beveger seg i grenseland mellom idrett og friluftsliv, som for eksempel stisykling, klatring og kajakk. All fysisk aktivitet som skjer ute i områder der det er rom for naturopplevelser kan betegnes som både friluftsliv og idrett, avhengig av rammene og motivene for aktiviteten (St.meld. nr. 39 (2000-2001)). I den nyeste stortingsmeldingen (Meld.St.18, 2015-2016) om Friluftsliv definerer regjeringen hva friluftsliv er:

Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse

Denne definisjonen ble også brukt i den første meldingen om friluftsliv fra 1987 og i den nest siste fra 2001. Videre kommer det frem av meldingen at forståelsen av friluftsliv som legges til grunn også inkluderer ferdsel og opphold i grøntområder inne i byer og tettsteder som for eksempel parker og andre grøntstrukturer (Meld.St.18, 2015-2016). Stortingsmeldingen legger opp til at man kan bedrive et urbant friluftsliv i tillegg til på fjellet. Helse og livskvalitet blir definert som hovedargument for å drive med friluftsliv og er også hovedtittelen på meldingen, og dette fremstår som et overordnet satsningsområde. Det kommer frem av meldingen at terskelen for å få naturopplevelse og fysisk aktivitet gjennom friluftsliv skal gjøres så lav som mulig, og at det største potensiale for dette ligger i å tilrettelegge nærmiljøet. Friluftsliv er altså ikke lengre kun de lange fotturene lang fra folk og fe, men også knyttet til generell aktivitet og bevegelse i nærmiljøet og i skog og mark. Man kan med dette si at friluftslivets egenart har endret seg til å også inkludere nærfriluftsliv og aktivitetsfriluftsliv. Aktivitetsfriluftslivet er tilkomsten av de nye sportene man bedriver ute i friluft som stisykling, kiting, surfing og padling. Regjeringen ønsker å legge til rette for disse

og andre aktiviteter, uten at de tar skade på naturen, slik at friluftslivet kan nå flest mulig (Meld.St.18, 2015-2016). Oppsummert kan vi si at det offentlige har en bred forståelse av hva friluftsliv er og ønsker å legge til rette slik at flere kan bedrive det i sitt nærområde.

2.3 En filosofisk forståelse av friluftsliv

Friluftsliv er et vidt begrep som kan forstås på ulike måter og skiller seg fra andre sporter og idretter ved at det ikke finnes faste regler. De reglene som finnes er forankret i norsk lov i *Friluftsloven* og i *Fjellvettreglene* og blir heller sett på som forhåndsregler man skal ta når man bruker naturen til aktivitet og ikke for hvordan aktiviteten skal utføres. Friluftsliv er heller ikke preget av konkurranse og media slik som andre idretter ofte er (Alme, 2013). Lavt fokus på prestasjon er noe av egenarten ved friluftsliv og oppleves som en egenskap for å inkludere alle elever til deltakelse i praksisfellesskapet uansett forutsetning (Mytting & Bischoff, 2008).

Friluftsliv er et begrep som er bundet til tid, sted og kultur og som utvikler og forandrer seg i takt med samtiden. Begrepet brukes i vid forstand og omhandler ulike aktiviteter og livsformer i utemiljøer, natur- og kulturlandskap (Bentsen m.fl, 2009). Friluftsliv kan altså ikke knyttes til noen få bestemte aktiviteter, men er et begrep som rommer nærmest all aktivitet vi foretar oss i fri natur eller utendørs. Det norske friluftslivet er ifølge Breivik (1978) ikke et fenomen som lar seg fange inn i enkle vendinger, og at friluftsliv har blitt drevet her til lands lenge før noen fant på å definere det. Friluftsliv angår både kropp, følelser og tanker og det å være ute på tur kan lett knyttes til menneskets primære behov (Breivik, 1978). Breivik tar også for seg flere sentrale personer innenfor utviklingen av det friluftslivet vi ser på norsk. Fritjof Nansen så friluftsliv i et vidt perspektiv der det skulle redde menneskene fra en syk kultur og føre dem tilbake til det opprinnelige enkle liv ute i naturen. Etter Nansen har det i senere tid dukket opp flere som deler hans synspunkt, blant annet Nils Faarlund, som er en pioner innen tindesporten her til lands og en forgjenger for det enkle friluftslivet i urørt natur. I følge Faarlund (2015) foregår friluftsliv ute i det fri med stor grad av stillhet og søken etter naturens mystikk. Han presiserer i boka *Friluftsliv – en dannelsesreise* (2015) at friluftslivet foregår til skogs og til fjells i fri natur. Faarlund understreker til stadighet at friluftsliv som begrep må sees i et helhetlig perspektiv, og at friluftslivet er et mål i seg selv som ikke bare er et middel som samfunnet bruker til rekreasjon. Faarlund mener også at

friluftsliv ikke må bli en rehabiliteringsform fra teknologisamfunnet, men et enkelt og helhetlig turliv der man verdsetter naturen (Breivik, 1978). Det å verdsette naturen bringer oss inn på Arne Næss, som levde for et friluftsliv som hadde en økologisk filosofi, der bærekraft og naturvern var sentrale stikkord (Gurholt, 2014). Næss tok friluftslivet ned til sine basisprinsipper, der det enkle livet i naturen ble en konkurransefri arena og at man nytter seg av naturen på en forsvarlig måte. At friluftslivet skulle foregå i naturen ville si urørt landskap med skoger og fjell, og ordet *villmark* kan anvendes her (Gurholt, 2014). Den samlede filosofiske forståelsen av friluftsliv kan kort oppsummert på noen områder skille seg litt fra det offentliges forståelse av friluftsliv, der man like godt kan oppholde seg i nærmiljøet og bruke friluftsliv som rekreasjon og til å fremme god helse og livskvalitet.

2.4 Friluftsliv på læreplanen i kroppsøvfingsfaget

Alle fag i skolen har sin egen læreplan med ulike kompetansemål fordelt på årstrinnene. Læreplanen er samfunnets oppdrag til skolen og gir et politisk utgangspunkt for pedagogisk og fagdidaktisk arbeid (Grimeland, 2016). I kroppsøvfingsfagets formål kommer friluftsliv ut som en sentral del av faget, der elevene ut i fra egne forutsetninger skal kunne oppleve mestring og mestringsglede i naturen. I læreplanens formål står det følgende:

Hovudområdet friluftsliv omfattar kompetanse som trengst for å kunne ferdast i og verdsetje opphald i naturen. Det skal leggjast vekt på lokale friluftstradisjonar, bruk av nærmiljøet og korleis ein kan orientere seg og opphalde seg i naturen til ulike årstider

(Kunnskapsdepartementet, 2012)

I læreplanens generelle del presenteres det sju forskjellige mennesketyper eller egenskaper som anses som sentrale mot det helhetlige dannelsesidealet. Et av disse er *det miljøbevisste mennesket*, som har kunnskap og bevissthet om natur, miljø og teknologi (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Undervisningen skal med andre ord føre til noe langsiktig i elevene som ikke kan knyttes til en konkret praktisk ferdighet eller kunnskap som skal læres- det skal *erfares*. Etersom friluftsliv er et hovedområde i læreplanen kan vi tolke det som at kroppsøvfingsfaget er det eneste faget hvor friluftsliv har egne kompetansemål, og dermed

ansvarlig for å ivareta den praktiske friluftslivundervisningen (Leirhaug & Arnesen, 2016).

Man har dog likevel fag som naturfag og valgfag i natur, miljø og friluftsliv som også innebærer noe friluftsliv men ikke på linje med så omfattende kompetansemål som i kroppsøvfingsfaget (Meld.St.18 (2015-2016), 2016 s. 76).

I 2012 ble læreplanen for kroppsøving revidert, og det nye innholdet er tydelig.

Kroppsøvfingsfaget i skolen skal ifølge den nye planen bidra til å utvikle elevenes kompetanse gjennom et bredt utvalg av lek og aktivitetsformer, utvikle allsidighet og lære å praktisere og verdsette ferdsel og opphold i natur. Læreplanen hevder også at bevegelseslek, allsidig idrett, fair play, dans og friluftsliv skal være sentrale deler av faget (Kunnskapsdepartementet, 2012). Et mål for opplæringen er å vekke glede over aktiv livsstil, fysisk aktivitet som igjen vil gi et godt grunnlag for den enkeltes helse, glede over ferdsel i natur og fornuftig bruk av ressurser. Det blir lagt vekt på at elevene skal lære å ferdes i og verdsette naturen gjennom bruk av nærmiljøet og ved å prøve forskjellige friluftslivsaktiviteter til ulike årstider (Meld.St.18 (2015-2016), 2016).

På ungdomstrinnet har vi en tredeling av områdene *Idrettsaktivitet, Friluftsliv og Trening og livsstil*. I likhet med de to øvrige skal friluftsliv være et gjennomgående hovedområde, og elevene skal gjennom friluftsliv utvikle kompetanse til å kunne ferdes ute i naturen samt å verdsette den (Brattenborg og Engebretsen, 2013). Læreplanen er et forpliktende dokument for all undervisning og virksomhet i norsk skole. Med dette kan vi si at lærere er lovpålagt å følge læreplanen og kompetansemålene den presenterer. Innenfor friluftsliv har vi egne og konkrete mål. Etter 10.årstrinn skal elevene ha oppnådd følgende kompetansemål:

- Orienter seg ved bruk av kart og kompass i variert terreng og gjøre rede for andre måter å orientere seg på
- Praktisere friluftsliv i ulike naturmiljø og gjøre rede for allemannsretten
- Planlegge og gjennomføre turer til ulike årstider, også med overnatting

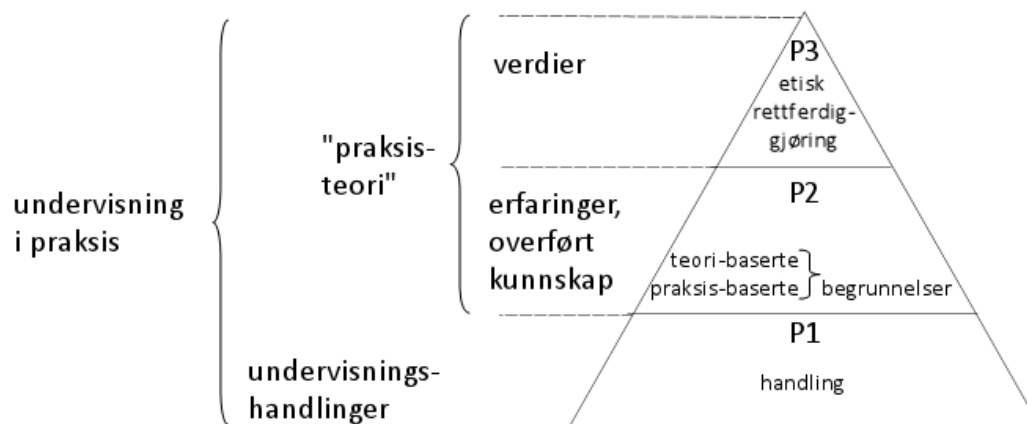
Friluftsliv blir her nevnt som en bidragende faktor til at elevene skal bli inspirert til livslang bevegelsesglede på lik linje med lek, idrett, dans og svømming. Fordelen ved å bruke

friluftsliv kan være at de elevene som ikke opplever mestring i for eksempel hjørnefotballen eller på basketballbanen kan oppleve en konkurransefri arena ute i naturen. Friluftsliv blir ofte sett på som en aktivitet med lavere puls der roen kan senke seg. Selv om dette ikke behøver å stemme, er treghet som verdi også viktig for livslang bevegelsesglede (Grimeland, 2016). Treghet kan gi tid til vurderinger av naturaktiviteter og tid til å reflektere over det man opplever sammen. Å legge opp til å fremme livslang bevegelsesglede handler ikke nødvendigvis om å få ungdommen til å synes at trening er gøy, men at det å være fysisk aktiv er givende, og det er her friluftsliv kan være positivt for dem som ikke nødvendigvis synes at idrett i seg selv er så motiverende.

2.5 Praksisteori

Disse ulike oppfatningene og forståelsene av hva friluftsliv er kan påvirke kroppsøvingslærerens *praksisteori* og i hvor høy grad de implementerer kompetansemålene i friluftsliv på årsplanen sin. I dette avsnittet vil jeg ta for meg hva praksisteori er, samt presentere de delene av den som drøftes opp mot problemstillingen for denne oppgaven. Det vil senere i oppgaven bli lagt vekt på verdier og hvordan dette kan forme ens praksisteori og undervisningshandling innenfor friluftsliv i kroppsøvingsfaget.

Praksisteori er en persons private, sammenvevde, men stadig forandrende system av kunnskap, erfaring og verdier som har betydning for ens undervisningspraksis (Handal & Lauvås, 1999). Begrepet retter seg mot læreren som individ mer enn en vitenskapelig teori og baserer seg i stor grad på personlighet og personlige preferanser. I følge Handal og Lauvås (1999) formes praksisteorien av tre elementer som er tett forbundet med hverandre: *Personlige erfaringer, overført kunnskap (teori) og verdier*. Sammen med undervisningshandlinger utgjør praksisteorien den undervisningen som blir gjennomført i praksis. Når vi handler i ulike situasjoner baserer vi oss på det vi har av kunnskap, erfaring, teorier og verdier som har relasjon til praksisfeltet og som er vår personlige «eiendom» (Lauvås m.fl, 2016). Praksisteorien ligger taus som underlag for de valgene vi gjør, selv om vi ikke alltid er i stand til å begrunne hvorfor vi tar de valgene vi tar. En persons praksisteori er i høy grad personlig og endrer seg gjerne over tid avhengig av ny input og påvirkning (Lauvås m.fl, 2016). Nedenfor presenteres det en figur som illustrerer dette, *praksistrekanten*:

(Lauvås & Handal, 2000)

Denne figuren sier oss at praksisteori og handling ikke nødvendigvis trenger å samsvare til enhver tid. Figuren viser oss at praksisen som blir utført ikke bare er én ting (handlingene vi foretar oss), men også omfatter begrunnelsene for handlingene våre og rettferdiggjøring av disse handlingene (Lauvås m.fl, 2016). Den etiske rettferdiggjøringen (P3) baserer seg på lærerens personlige verdier og syn på hva som er viktig å bruke tid på, men kan også forankres i deres forståelse av friluftsliv. Teoribasert og praksisbaserte begrunnelser (P2) kan forankres i personlig erfaring, kunnskap, men også i læreplanen som begrunner hvorfor man skal ha friluftsliv i kroppsøvingfaget. Sammen utgjør disse faktorene ens praksisteori. Utdanning, kunnskap og erfaring vil ha ulik betydning og konsekvens for den enkeltes praksis selv om bakgrunnen er den samme (Ronglan, 2008). Med bakgrunn i praksisteori kan vi forstå hvorfor lærere praktiserer ulikt i kroppsøvingfaget. Selv om det eksisterer en læreplan med konkrete mål for hva læringsutbytte i kroppsøving skal være, er graden av tilrettelegging for friluftsliv basert på lærerens egen praksisteori og hvilket handlingsrom som er gitt for undervisningspraksisen. Dette er ofte faktorer som lærerne selv ikke rår over. Handlingsrommet her kan for eksempel være tid eller sted, som kan være et hinder for å få utløp for ens praksisteori.

2.6 Muligheter med friluftsliv på kort tid

Begrensene for handlingsrommet for praksisteorien kan være mange faktorer, men det som tilsynelatende kan være en utfordring er *tid*. I løpet av en skoleuke har de fleste skoler en ordning på 2 x 45 minutter med faget i uka. Hvordan disse timene forvaltes er opp til hver enkelt skole, men et krav fra Utdanningsdirektoratet (2011) er at man fra 8-10 trinn skal ha 228 timer med kroppsøving totalt. At man skal oppnå kompetansemålene på en vanlig kroppsøvingstime kan for noen oppleves som ambisiøst, og her er det sentralt at tiden man har til rådighet blir utnyttet til det fulle. Mange kroppsøvingslærere opplever at en vanlig time er utilstrekkelig til å gi de gode opplevelsene som friluftsliv kan legge til rette for (Egeland, 2014). Lærerne oppfatter at læreplanen i forhold til friluftsliv dels setter krav som de mener ikke er organisatoriske rammer eller tid nok til å innfri (Leirhaug & Arnesen, 2016). Egeland (2014) stiller seg spørsmålet om det kun er ressurskrevende langturer som legger til rette for god læring i friluftsliv, og tar videre for seg mulighetene man har i en kroppsøvingstime. Han poengterer noen nøkkelfaktorer som må være tilstede for at det skal være oppnåelig. Disse er at det skal være raskt å gjennomføre, kreve lite utstyr og knyttes opp mot sentrale læreplanmål. Det skal også være morsomt, spennende samt å legge til rette for gode mestringsopplevelser. Noen av aktivitetene han foreslår som gjennomførbare på kort tid er matlaging på enten stormkjøkken eller bål, hinderløype som elevene lager selv der de lærer å pionere (surre trestokker sammen til konstruksjoner) og bygge pil og bue. Videre nevner han også de teoretiske kunnskapene man kan lære i friluftsliv som turplanlegging der målestokk, stigning og karttegn er sentralt (Egeland, 2014). Her kan vi tenke oss til flere aktiviteter som er gjennomførbare selv i skolegården, som å bygge gapahuk eller å ta ut kompasskurs. Friluftsliv ifølge Egeland trenger ikke å foregå langt fra skolen eller i fri natur, og er man av denne oppfatningen blir terskelen lavere for å være kreativ i bruken av friluftsliv på timeplanen i kroppsøvingsfaget.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg greie ut om metoden som ble brukt i prosjektet samt å grunngi valget av fremgangsmåte. Det vil drøftes positive og negative sider med metoden og gjøre rede for utvalget. I tillegg tas det opp sentrale punkt som etikk, pålitelighet, troverdighet og andre elementer som har betydning for min fremgangsmåte. I følge Larsen (2007) handler metode om hvordan vi som forsker på et emne innhenter, organiserer og tolker informasjon, og det er dette kapittelet vil handle om.

3.1 Kvalitativ tilnærming

Innenfor forskning skiller man mellom to hovedretninger; *kvalitativ* og *kvantitativ*. Her har jeg brukt kvalitativ metode med intervju som fremgangsmåte. Dette er fordi et intervju gir dypere og mer reflekterte svar enn for eksempel et spørreskjema som tar vekk det personlige. Sentralt for kvalitative intervju er å ta sikte på å få frem nyanserte beskrivelser av den situasjonen som intervjupersonen befinner seg i (Dalland, 2007). Nyansene er noe man ikke får frem i kvantitative metoder, og derfor falt valget på kvalitativ metode. Valget om å gå i dybden ble gjort for å få et begrep om lærernes forståelse av friluftsliv og hvordan det påvirker deres praksisteori og undervisningspraksis.

3.2 Intervju

Å intervju mennesker om deres opplevelser, holdninger og perspektiv er blitt en utbredt forskningspraksis innenfor samfunnsvitenskapen. Denne typen intervju søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side. Et mål med intervjuet er å få frem betydningen av folks erfaringer og å avdekke deres opplevelse av verden, forut vitenskapelige forklaringer (Kvale & Brinkmann, 2009). Målet med dette intervjuet er å få frem ærlige og realistiske perspektiv på friluftsliv fra lærere som er i feltet hver dag, og som ser utfordringer og muligheter knyttet til friluftsliv i kroppsøvfingsfaget. Intervjuene som ble holdt i dette prosjektet var alle innenfor kategorien *kvalitativt intervju*, der alle lærerne ble stilt de samme spørsmålene med tilpassede oppfølgingsspørsmål avhengig av svarene som ble gitt. Sentralt for spørsmålsstillingen var å begynne med åpne spørsmål, for å deretter være mer konkret etter hvert som situasjonen ble trygg og komfortabel for begge parter (Kvale & Brinkmann, 2009).

Det var viktig for meg og oppgaven at svarene som ble gitt var reflekterte og ærlige, slik at det gir et godt og realistisk bilde på virkeligheten samt at individuelle perspektiv kommer til syne. I en intervjusituasjon må vi være oppmerksom på at mange intervjuobjekt kan oppføre seg annerledes enn vanlig når de vet at de blir tatt opp og intervjuet. Dette kalles *forskningseffekten*, og kan være med på å utsette oppgavens pålitelighet (Dalland, 2007). Dette var jeg klar over før jeg startet å intervju, og presiserte anonymitet og at det var best for oppgaven at de kom med helt ærlige svar. Det har jeg også inntrykket av at de gjorde, for ingen malte et glansbilde av hverdagen som kroppsøvingslærer slik jeg ser det.

Metoden som ble brukt gir et godt svar på hva jeg ønsker å undersøke, og gir et realistisk bilde av hverdagen som kroppsøvingslærere møter på. Spørsmålene var åpne slik at de gav rom for refleksjon hos lærerne. Som intervjuer fikk jeg mulighet til å grave dypere ved at informantene kom med interessante uttalelser, noe man ikke får i for eksempel en kvantitativ spørreundersøkelse. På en annen side kunne et godt utarbeidet spørreskjema gitt et bredere utvalg sitt perspektiv, men da ville ikke svarene bli så grundige og fortellende som ved kvalitative intervju. En ulempe med denne metoden er da at man ikke rekker å intervju mange nok informanter til at man kan komme med en tydelig konklusjon, noe som en kvantitativ undersøkelse i større grad vil gjøre. Å bruke kvalitative intervju gir likevel et bilde på det jeg vil ha svar på med problemstillingen min, lærernes verdier og forståelse av friluftsliv.

3.3 Intervjuguide

Til å gjennomføre intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide med forskningsspørsmål og intervju spørsmål for å gjøre intervjuet lettere å gjennomføre, samt å få svar på problemstillinger som er relevant for oppgaven (se vedlegg 1). En intervjuguide kan være mer eller mindre styrende for selve intervjuet og mer eller mindre teori og detaljstyrt avhengig av den forståelsen man har av hva intervjuet skal handle om og hvilke metodiske rammer man ønsker at intervjuet skal være innenfor (Brinkmann, 2010). I min oppgave var intervjuguidens hovedspørsmål styrende, mens oppfølgingsspørsmålene løser. Intervjuets ramme var *semistrukturell*, som vil si at spørsmålene var laget på forhånd og tydelige, men samtalen fløt løst og spørsmålene kom naturlig. I et slikt semistrukturert intervjuprosjekt er

det en fordel å først klargjøre hva man ønsker å vite mer om før man overveier hvordan man best mulig oppnår den ønskede kunnskapen (Brinkmann, 2010). Forhåndslagde forskningsspørsmål styrte tematikken i intervjuet, med intervju spørsmål og mulige oppfølgingsspørsmål avhengig av samtalens flyt. Det var viktig med åpne spørsmål som gav rom for refleksjon med tanke på å få frem de ulike perspektivene og de interessante fortellingene som lærerne sitter med. Ved å bruke samme intervjuguide med alle informantene sikrer man oppgavens troverdighet.

3.4 Utvalg

Informantene er 3 kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet, hvor en jobber på skole i by, mens to i bygd. For å få frem ulike synspunkt så jeg en fordel i å ha lærere fra både by og bygd, da det kanskje var noen forskjeller i perspektivene og praksisen.

Alle underviser fast i faget og lager årsplaner i faget enten alene eller i team med kollegaer. Jeg stilte ingen krav til utdanning, men de måtte ha minst en klasse fast i kroppsøving gjennom et år. I dette utvalget har vi to med utdanning i kroppsøving og en lærer som ikke har kroppsøving i utdannelsen. Geografisk plasserer informantene seg i sør- og vest- Norge og aldersperspektivet er mellom 26 og 39 år. For å sette sitatene i sammenheng vil jeg presentere de ulike informantene i form av kjønn, alder og utdanning, i tillegg til en kort presentasjon av deres erfaring og interesse i friluftsliv. Navnene som er brukt er fiktive for å bevare informantenes anonymitet.

«*Ida*» er 26 år, nyutdannet grunnskolelærer med undervisningskompetanse i kroppsøving og jobber på ungdomsskole i by. Erfaringen med friluftsliv er gjennomsnittlig, og hun går ofte fjellturer om sommeren til turisthytter, men ikke så mye utover det.

«*Øystein*» er 39 år, utdannet grunnskolelærer med undervisningskompetanse i kroppsøving og jobber på ungdomsskole i en bygd. Han driver med friluftsliv litt sporadisk og har en generell interesse for det. Han går turer i skog og mark eller skiturer om vinteren, og beskriver selv at disse turene som regel er korte dagsturer.

«Anders» er 36 år, utdannet grunnskolelærer, uten utdanning i kroppsøving, men jobber som kroppsøvingslærer på ungdomsskole i bygd. Han er veldig interessert i friluftsliv, da i hovedsak fjellturer og fiske.

Utvalget er relativt homogent og representerer relativt unge lærere der den eldste er 39 år. De skiller seg geografisk, noe som er viktig for oppgavens bredde. Det kunne det vært interessant og intervjuet noen som har jobbet med faget gjennom hele sin yrkeskarriere. De eldste har kanskje andre perspektiver på friluftsliv enn de yngre. Det kunne også vært interessant og hatt informanter fra andre landsdeler dog det likevell er en fordel for oppgavens nyansering at ikke alle lærerne er plassert i samme fylke. Lærerne visste temaet på forhånd og de som takket ja var i utgangspunktet generelt interessert i friluftsliv på fritiden. Det kunne vært interessant og hatt med noen som ikke hadde noe interesse for friluftsliv i det hele tatt for å få et perspektiv på hva disse kroppsøvingslærere tenker om å ha friluftsliv i undervisningen. Det ble forsøkt rekruttert flere lærere uten hell. 3 lærere var likevel nok til å svare godt på problemstillingen med bakgrunn i svarene de gav. Utvalget her representerer yngre lærere på ungdomstrinnet i både by og bygd som alle har en generell interesse for enkelt friluftsliv.

3.5 Fremgangsmåte

I dette avsnittet vil det gjøres rede for fremgangsmåten som ble brukt for å tilnærme seg problemstillingen.

3.6 Pålitelighet og gyldighet

Underveis i dette kapitlet vil jeg drøfte det innsamlede datamaterialet og dets pålitelighet (reliabilitet) og gyldighet/relevans (validitet) for problemstillingen. Denne vurderingen vil komme i underavsnittene som følger.

3.7 Gjennomføring

Det ble gjort kvalitative intervju med 3 kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet. Før det første intervjuet ble det gjennomført et pilotintervju med en kvinnelig masterstudent på lærerstudiet med undervisningskompetanse i kroppsøving. Hun er 25 år, generelt friluftslivsinteressert og har erfaring med undervisning fra barneskolen og litt fra videregående skole. Dette var nyttig for å teste spørsmålene i intervjuguiden samt å kartlegge hvor lang tid intervjuet kommer til å ta. Hun kom med gode refleksjoner og forberedte meg godt på hvilke mulige svar jeg kunne komme til å få.

Med bakgrunn i min geografiske plassering var det vanskelig å få nok lærere i nærområdet, og derfor ble ett intervju gjennomført på Skype og to intervju i møte med lærerne på deres skole. I forkant hadde jeg forventet at intervjuet på Skype skulle ha mindre flyt, og kortere svar, men dette viste seg å ikke stemme, og dette intervjuet ble faktisk det hvor samtalen fløt best og det som varte lengst. Dette kan ha noe med at informantene og jeg var av samme kjønn og kun 4 år i aldersforskjell, og at man da kanskje prater mer naturlig sammen enn med de to øvrige. Jeg gjennomførte intervjuene alene, og tok opp lyd med mobiltelefon og diktafon. Rett etter intervjuet transkriberte jeg fortløpende og noterte meg det jeg husket av ordlyd og kroppsspråk hos informantene da dette kan sette svarene i kontekst.

Det at intervjuet ble tatt opp digitalt og transkribert fortløpende styrker også sitatene pålitelighet kontra et intervju der man noterer ned det informantene sier. Materiale som jeg satt igjen med belyste problemstillingen på en god måte, og selv om utvalget er lite i antall er det like vel representativt for en del lærere, uten at man skal generalisere av den grunn. Datamateriale som ble samlet inn reflekterte lærere fra både by og bygd, mann og kvinne og en variasjon i alder og erfaring. Dette er med på å styrke oppgavens gyldighet.

3.8 Transkripsjon

Fortløpende etter hvert intervju ble lydopptakene transkribert ordrett. Bearbeidingen skjedde i kort tid etter intervjuet slik at det fortsatt lå friskt i minne og at jeg fortsatt husket hvordan situasjonen var eller hvordan informantene responderte med kroppsspråk på de

ulike spørsmålene. Det var utfordrende å transkribere fordi talespråk er en strøm av hvor vi ofte bruker ufullstendige setninger og kommer på ting underveis. Det kan derfor være vanskelig å transkribere slik at det blir ordentlige setninger, og en mengde informasjon går ofte tapt når lyd skal gjøres om til tekst, som språklige virkemidler og stemmeleie (Brinkmann, 2012). Av denne grunn brukte jeg store bokstaver i den transkriberte teksten når toneleiet endret seg, og kursiv dersom et ord ble spesifisert ekstra. På denne måten blir det transkriberte tekstmateriale så likt intervjuet som mulig og troverdigheten til sitatene ivaretas.

3.9 Analyse

Å analysere betyr å dele noe opp i mindre deler og man ønsker å søke sammenhenger til teorier og annen forskning (Brinkmann, 2012). Under denne oppgavens analysedel har jeg forsøkt å dele opp sitatene fra informantene innenfor hver del av praksistrekanten (Handal & Lauvås 2000) samt knytte det til de aktuelle forskningsspørsmålene. Å analysere kvalitativ data handler om å få et overordnet blick på hva materialet forteller oss (Dalland, 2007), og utfordringen i denne oppgaven var å finne ut hva materialet fortalte meg.

Å videre drøfte det analyserte datamateriale opp mot relevant teori og problemstilling gikk greit, og spørsmålene som ble stilt var konkrete i forhold til de forskningsspørsmålene jeg ønsket å få svar på. Det er dog ikke alt materiale som kan brukes fordi det ikke er relevant til problemstillingen, men dette er naturlig i en intervjusituasjon fordi informantene noen ganger prater fritt, noe som er bra for tryggheten og helheten (Brinkmann, 2012). Analysen begynte egentlig allerede under intervjusituasjonen da jeg hadde noe av teorien klar og la merke til gode sitat underveis.

3.10 Etikk

Når man anvender intervju som metode for et prosjekt er det viktig å huske på at det er mennesker vi har med å gjøre, og at vi må trå varsomt frem. Dette innebærer at vi må tenke gjennom hvilke etiske utfordringer arbeidet vårt medfører og hvordan de kan løses (Dalland, 2007). Hvordan vi stiller spørsmålene og hva vi krever av opplysninger om informantens bakgrunn er avgjørende for om man må søke spesifikt for å få gå frem til prosjektet eller ei. I

dette prosjektet behandles det personopplysninger, og etter søknad til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) fikk vi klarsignal for å gjennomføre studien (se vedlegg 2). Det var viktig å holde seg innenfor det som er allment akseptabelt av spørsmål uten at det gikk ut over informantenes krav på anonymitet (Dalland, 2007). Anonymitet var viktig å presisere ovenfor informantene tilknyttet dette prosjektet og blir også ivaretatt i presentasjon av utvalget og i drøftingen ved fiktive navn og kun geografisk plassering, ikke skolens navn. Alle informantene fikk et samtykkeskjema og et informasjonsskriv som beskrev hva det innebar å være informant, og samtlige samtykket det (se vedlegg 3 og 4). Det ble presisert at informantene kunne trekke seg fra intervjuet og studien når som helst. Når oppgaven skrives ser jeg for meg at informantene leser den mens jeg skriver og da ivaretas situatene deres slik de var og de endres ikke til noe informantene ikke har uttalt. Dette er viktig for å ivareta troverdigheten (Dalland, 2007).

4.0 Resultat og drøfting

I dette kapittelet vil jeg ta for meg to av delene i praksistrekanten; *verdier og handling* og hvordan de påvirker lærernes praksisteori. Disse vil diskuteres opp mot lærernes svar på de ulike spørsmålene fra intervjuet. Det vil ses nærmere på hvordan lærernes forståelse av friluftsliv påvirker lærernes praksisteori og undervisningspraksis.

4.1 Verdier og forståelse av friluftslivbegrepet

Hva man forstår med friluftslivbegrepet kan være en bidragende faktor for hvordan lærerne bruker friluftsliv i undervisningen sin. Intervjuspørsmålet tok for seg om lærerne kunne definere ordet friluftsliv og hva som ligger i det. De ble også spurt om hva som *ikke* er friluftsliv. På dette spørsmålet svarer alle tre lærerne i samme retning. De definerer friluftsliv som noe som foregår utendørs, og at man må ut i skog og mark og helst litt vekk fra den kjente skolegården. I dette legger lærerne at man må vekk fra asfalten rundt skolen og gjerne til skogsområder eller marker like ved skolen for dem som har tilgang til det. Her kan man bruke sansene, observere dyrelivet og lage mat sammen rundt et bål. Det er en tendens hos alle at ordet *natur* er sentralt for å bedrive friluftsliv, noe vi kan knytte til Nils Faarlund (2015) sin forståelse der man må ut i villmarka for at noe skal kalles friluftsliv. Alle lærerne nevner at det å løpe ute på banen eller å spille fotball på gressmatta ikke er friluftsliv bare fordi de er utendørs, men at man må ut i naturen. Denne forståelsen av hva friluftsliv er virker enkel, og kan samsvare godt med det offentliges definisjon av friluftsliv, «*Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*» (Meld.St.18, 2015-2016). Miljøforandring er tilsynelatende viktig for alle lærerne. De to lærerne fra bygdeskole skiller seg litt fra Ida som er lærer på byskole. Her har de tilgang på et naturrikt nærmiljø som gjør det naturlig for dem å ta elevene med til fjells og til skogs. Disse lærerne har en mindre komplisert oppfatning av friluftsliv enn hun Ida. Anders som er lærer på skole i bygd definerer friluftsliv slik:

Jeg tenker at friluftsliv, da kan man nytte naturen på en slags måte da, og jeg vil si at man skal bruke det man finner i naturen. Enten til å bygge bål, lage gapahuk eller lage mat. Det er også det å bevege seg i terrenget, at man ikke springer rundt på en bane men at man er i naturen. Det er å bruke sansene sine litt mer enn man kanskje ellers gjør tenker jeg.

- Anders 36 år

Nytteverdien står sterkt hos Anders, og dette kan vi koble til Arne Næss som tok friluftslivet ned til sine basisprinsipper, der det enkle livet i naturen ble mulighet til å nytte seg av naturen på en bærekraftig måte (Gurholt, 2016). Anders trekker også frem at han har hatt med elevene ut på tur der de lagde mat på bålet og brukte nærområdet til dette. Her har hans forståelse av friluftsliv med nytteverdi som essensielt, og hans erfaringer med friluftsliv direkte innvirkning på hans praksisteori og undervisningshandling. At han forstår friluftsliv som å nytte seg av naturen skaper muligheter for å basere undervisning i friluftsliv på sin forståelse av begrepet og verdier knytt til det. Her kan vi si at nærmiljøet han er lærer i gir stort rom for å sette praksisteorien rundt friluftsliv til live i kroppsøvingundervisningen.

Nærmiljøet skolen Anders jobber på er innbydende til friluftslivsaktivitet, noe som ikke er tilfelle for skolen Ida jobber på. Hun forklarer at på grunn av at skolen ligger i en by har skolen brukt å dra på leirskole for å få inn friluftsliv i undervisningen:

Tingen er at skolen hvor jeg jobber har brukt å legge friluftsliv til leirskolen, men nå i år var det siste høst der elevene får mulighet til å dra på leirskole. Så vi har ikke laget noe plan på hvordan vi skal løse dette videre, men jeg håper virkelig at vi kan få inn litt friluftsliv i kroppsøvingen.

- Ida 26, år

Her kommer det frem ulike utfordringer, og det at skolen Ida er lærer på ligger midt i en storby gjør det ifølge henne ikke enkelt å drive friluftsliv når det tar tid å komme seg til det hun mener er naturen. At løsningen med leirskole forsvinner synes hun er dumt, og jeg fikk inntrykk av at hun var redd for at friluftsliv nå ble nedprioritert. Ut i fra hennes forståelse av

friluftsliv kan man se på det som at de mulighetene som oppstår på leirskolen ikke finnes i byen. Muligheter kan være natur, område og tid. Et alternativ finnes ikke, og urbant friluftsliv kommer ikke opp som en mulighet, da det ikke passer med hennes forståelse av hva friluftsliv er. Tid og sted fremtrer her som en tydelig begrensende faktor for handlingsrommet, og undervisningspraksisen blir overstyrt av dette. Alle tre lærerne virker dog motiverte for å ha mer friluftsliv i undervisningen sin, men synes det er ressurskrevende uavhengig av skolens lokasjon.

4.2 Forståelse av friluftsliv i skolen

Her vil jeg drøfte lærernes forståelse av friluftsliv i skolen og om dette påvirker deres praksisteori og undervisningspraksis i kroppsøvfingsfaget. Det vil også fremkomme perspektiv på hvorvidt de ulike lærerne synes at friluftsliv er et viktig emne i faget. Her kommer det også frem hvilket forhold lærerne har til læreplanen. Dette vil knyttes opp mot verdier i praksistrekanten.

Som vi så i presentasjonen av de ulike informantene er erfaringen med friluftsliv relativt lik, foruten *Anders*, som praktiserer det oftere enn de to andre. Alle har grunnleggende ferdigheter og anser dem som gode nok til å undervise en elevgruppe i generelt friluftsliv som å tenne bål, bruke kart og kompass og gå tur i skog og mark. På spørsmålet om de synes at friluftsliv er et viktig emne i kroppsøvfingsfaget er det flere interessante perspektiv som kommer frem:

Friluftsliv er jo viktig, for da gir du elevene en litt annen tilnærming tenker jeg, enn bare de vanlige øvelsene som å trene spenst, trene utholdenhet eller spille ballspill. Man får et litt annet perspektiv på det å være fysisk aktiv. Kanskje litt den der psykiske innputten som man får når man er ute i naturen med å kunne høre naturens liv og leven. Da får man ikke bare det fysiske man skal trene, men at man kan trene hodet og psykiske også litt. Dagens unge som lever i en hverdag full av dubeditter, de må lære seg å sette pris det.

- Øystein, 39 år

Å sette pris på det enkle liv og høre naturens liv og leven kan kobles til Arne Næss og Nils Faarlund sine forståelser av hva friluftsliv er: *Det enkle liv i naturen*. Ved å invitere elevgruppen ut av gymsalen og inn i naturen kan de få andre inntrykk og opplevelser som skaper trygghet og ro i sinnet. Sitatet ovenfor påpeker at læreren synes det er viktig at dagens unge får oppleve dette og mener det er viktig for den psykiske helsen. Dette kan vi knytte opp mot Grimeland (2016) og perspektivet som omhandler ungdoms psykiske helse. Vi kan også knytte dette opp mot kroppsøvningsfagets formål, der faget skal inspirere til livslang bevegelsesglede. Her påpeker Øystein at friluftsliv bidrar til et annet syn på det å være fysisk aktiv enn de klassiske gymsalaktivitetene og for noen elever kan dette være en inspirerende døråpner til å være mer fysisk aktive. Det å verdsette naturen og bruke den aktivt kommer også frem som viktig her, noe vi også finner i fagets formål.

Et annet perspektiv på friluftsliv som emne i kroppsøvningsfaget lyder:

Ja, jeg synes det er ganske viktig, for nå bor vi i en storby og det er en del elever som ikke får den muligheten til å komme seg ut. De er bare her i byen hele veien, og de har gjerne ikke ressurser hjemme heller til å komme seg ut og se hvordan det faktisk ser ut og lære hvordan de skal oppføre seg i naturen, dette med allemannsrett og slikt. Så jeg tenker det er veldig viktig å ha det i kroppsøvingen.

- Ida, 26 år

Her kommer det frem et perspektiv fra en lærer på byskole, der hun føler at kroppsøvningsfaget har et hovedansvar for å introdusere elevene for friluftslivet, og bekrefter Breiskallbakken (2010) sitt påskudd om at friluftsliv ikke lenger ligger latent hos alle nordmenn, men at det må læres og erfares. Ida mener her at hovedansvaret ligger på skolen, og at det derfor er viktig å prøve å gjennomføre friluftsliv i faget. Et annet interessant aspekt med dette sitatet er at det er underliggende at friluftslivet *ikke* foregår i byen, hun vil ta med elevene ut til naturen for å vise dem hvordan den ser ut, og at man da kan knytte dette til Arne Næss sin forståelse av friluftsliv, der man må ut i villmarka for å bedrive det (Gurholt, 2014). Er man av denne oppfatningen kan friluftsliv på en byskole innebære mye reising for å få inn friluftsliv på timeplanen og denne forståelsen kan skape en barriere for ens praksisteori. Det offentlige presiserer i Stortingsmeldingen om Friluftsliv (Meld.St.18,

2015-2016) at friluftslivet gjerne må foregå i nærmiljøet der man er lokalisert, og læreplanen presiserer heller ikke hvor friluftslivet skal foregå. Dersom det ikke kan foregå i byen er det mange skoler i Norge som ikke har mulighet til å drive friluftsliv uten å reise ut av byen. Dette er gitt at man forstår friluftsliv som noe som foregår i villmark og urørt natur. At man kan bedrive et urbant friluftsliv med hverdagsturer virker ukjent, noe derimot stortingsmeldingen legger opp til, at man må utnytte det nærmiljøet man har til rådighet (Meld. St. 18 (2015-2016)). Her er også forståelsen av hva friluftsliv er med på å sette begrensninger for handlingsrommene nærmiljøet muligens kan tilby av friluftsliv selv om det er i byen. Det er på en annen side veldig positivt at hun ønsker å ta med elevene vekk fra bylivet og ut i den frie naturen, og det er tydelig at det er dette som er friluftsliv for henne. Her er handlingsrommet betinget av skolens lokasjon og dette kan bidra til at praksisteorien kommer i skyggen av mulighetene omgivelsene skolen ligger i. Selv om Ida har personlige verdier og kunnskap om friluftsliv, er det andre faktorer som gjør at friluftsliv for henne blir vanskelig å gjennomføre.

4.2.1 Forståelse av kompetansemålene

På spørsmål om lærerne kjenner til kompetansemålene innenfor friluftsliv er svarene varierte. Det er den nyutdannede læreren som kjenner kompetansemålene best, noe som er forståelig etter å nylig ha jobbet mye med dem i studiet. Det som er overaskende er at den læreren med mest arbeidserfaring, Øystein 39 år, ikke kan nevne ett kompetansemål innenfor friluftsliv, noe som kan indikere at det friluftslivet han praktiserer i undervisningen baserer seg i større grad på hva han forstår som friluftsliv kontra kompetansemålene. På spørsmålet om lærerne synes kompetansemålene som omhandler friluftsliv er oppnåelige svarer en av lærerne:

Til en viss grad synes jeg de er oppnåelige. Det å bruke kart og kompass kan man gjøre fra skolegården av, man trenger ikke å komme seg så langt vekk for å bruke det. Allemannsretten kan du jo lære om sånn teoretisk, det går jo veldig bra an. Overnatting blir vanskeligere tenker jeg. Det er masse regler på det å ta med seg elevene på overnattingstur. Det er mye sikkerhet inne i bildet, og det koster penger å

ha oss lærere der. Så sånn praktisk sett er det vel det punktet som byr på flest utfordringer å få gjennomført.

- Ida 26 år

På spørsmål om hennes klasse kommer til å oppnå kompetansemålene som omhandler friluftsliv svarer hun at hun er bekymret for at de ikke klarer å nå alle målene, noe som Leirhaug (2016) tar opp som en problemstilling knyttet til kompetansemålene i friluftsliv, der han uttaler at situasjonen er bekymringsverdig. Det virker her som om det å nå kompetansemålene fint er oppnåelig for Ida, men at de nødvendigvis ikke handler om friluftsliv for henne, siden hun påpeker tidligere at hun er bekymret for at klassen ikke får drive med friluftsliv da leirskolen ble kuttet ut. Hennes forståelse av friluftsliv tyder også på at man bør komme seg litt vekk fra skolegården, mens her påpeker hun at kompetansemålene som omhandler orientering og allemannsrett fint er gjennomførbare ut i fra skolens lokasjon. Dette kan tyde på at kompetansemålene innenfor friluftsliv er oppnåelige, men midlene som blir brukt for å nå dem samsvarer ikke med friluftsliv slik Ida forstår begrepet.

Av det lærerne forteller om friluftslivundervisning får man inntrykket av at den undervisningen som blir gjennomført i stor grad baserer seg på lærernes personlige verdier og forståelse av friluftsliv heller enn hva kompetansemålene inneholder. Et inntrykk fra intervjuene er at det lærerne ser på som friluftsliv ikke nødvendigvis henger sammen med kompetansemålene. Læreplanen kan virke som en motsetning til det lærerne oppfatter som friluftsliv, noe vi finner igjen i Idas svar på om hun mener kompetansemålene er oppnåelige. Her svarer hun at de er fint oppnåelige, og deretter at hun ikke tror at klassen hennes kommer til å bedrive mye friluftsliv i kroppsøvingen. Verdien har altså stor innvirkning på lærernes praksisteori og undervisningshandlingen som blir utført.

4.3 Undervisningshandling og friluftsliv i praksis

I dette avsnittet ønsker jeg å undersøke hvordan tidsbruk på friluftsliv i kroppsøvningsfaget henger sammen med lærernes forståelse av friluftslivsbegrepet. Her ses det på hvordan verdi kan påvirke handlingen som blir utført. Leirhaug & Arnesen (2016) sine undersøkelser viser at over halvparten av lærerne som deltok bruker 0-4 timer i året på friluftsliv. Om dette kan ha en sammenheng med lærernes forståelse av hva friluftsliv er vil diskuteres her. Det ble her stilt spørsmål om hvor mye tid lærerne tror at de bruker eller kommer til å bruke i året på emnet. Her er svarene ulike, og her kommer deres forståelse av hva friluftsliv er inn i bildet. En av lærerne påpeker dette:

Med den organiseringen vi har nå så kanskje ¼ av timene går til friluftsliv. Dette er hvis man tenker litt gåturer og joggeturer utenfor her, på sti og slikt og den delen som går på kart og kompass og turer i nærmiljøet. Tidligere var det mer, men da hadde man tid til det. Dette er gitt at en joggetur eller gåtur på en sti i naturen ER friluftsliv da, hvis man kommer seg litt vekk fra løpebanen så har man et friluftslivperspektiv på det.

- Øystein 39 år

Her ser Øystein muligheter for at nærmiljøet kan innbyde til friluftsliv, både til trening og til gåturer og rekreasjon. Her er det en klar sammenheng mellom praksisteori, forståelse av friluftslivsbegrepet og undervisningspraksisen som blir utført. Ettersom Øystein her forstår friluftsliv som aktivitet i naturen i nærmiljøet bruker han også mer tid på det som er friluftsliv for han. Hvorvidt dette friluftslivet kvalifiserer til å oppnå kompetansemålene på læreplanen er diskutabelt, og vi kan anta at friluftsliv drives for friluftslivets skyld, ikke nødvendigvis for å oppnå læring i henhold til kompetansemålene. At friluftsliv blir brukt til å fremme helse og livskvalitet samsvarer godt med hva det offentlige forstår med friluftsliv, der det presiseres at nærmiljøet er essensielt for å bedrive lavterskel friluftsliv (Meld. St. 18 (2015-2016)).

Videre kjenner de øvrige lærerne seg igjen i det lærerne som deltok i undersøkelsen (Leirhaug & Arnesen, 2016) svarte, og sier at de syntes det høstes lite ut med 4 timer i året.

Begge svarer at de kanskje bruker litt mer enn 4 timer, men at det timetallet høres realistisk ut og at det samsvarer med deres undervisningspraksis. Dette er selvsagt avhengig av hva lærerne legger i friluftslivbegrepet, og det er en tydelig sammenheng her at den læreren, Øystein, som har en enkel forståelse av begrepet er også den som uttaler at han bruker mest tid på emnet i faget. Alle lærerne uttaler at de gjerne skulle ha brukt mer tid på friluftsliv, og på spørsmål om hva som må ligge til grunn for at det skal prioriteres mer svarer en av lærerne:

Det er vel helst at vi lærerne må hive oss ut i det. Vi har jo utstyr på skolen, det er bare å klare å organisere det. Vi kan jo ikke reise så langt vekk fordi kroppsøving er midt i skoledagen. Så jeg tror det ligger en del på lærerne, men også ledelsen på skolen, hva de kan være med på å tilby og legge til rette for.

- Ida, 26 år

Her påpeker hun at det handler mye om organiseringen, tid og sted. At lærerne må hive seg ut i situasjonen og utfordre seg selv og måten de jobber med faget på har en sammenheng med hvilke rom og muligheter ledelsen på skolen kan bidra med. Ledelsen kan ifølge Ida enten være en begrensende eller berikende faktor for å få utløp for å praktisere friluftsliv i undervisningen. Her kommer det frem at hennes skole ikke har muligheten til å reise langt vekk, og muligens er det satt i gang en tankeprosess under intervjuet på at friluftsliv ikke behøver å foregå langt til skogs eller til fjells. Dette kan indikere at hennes personlige forståelse av friluftsliv kan bli lagt til side for hennes forståelse av friluftsliv i skolesammenheng, fordi det virker ønskelig fra Ida at klassen hennes får drive friluftsliv selv om det er i byen.

4.4 Tidsbehov

Hvilken forståelse lærerne har av hva friluftsliv innebærer kan skape muligheter eller begrensninger for ens undervisningspraksis i friluftsliv. Under ser vi sitater fra lærere som påpeker at friluftsliv er noe som krever litt tid å få gjennomført:

Vi prøver så langt det lar seg gjøre, men da kommer vi litt inn på organisatoriske ting. Tidligere år har vi hatt lengre kroppsøvingstimer, og da har man litt mer fleksibilitet. Nå har vi kun 60 min, der kanskje 20 av de går med til skifting av tøy, så da står vi igjen med 40 min til aktivitet. Man rekker liksom ikke så mye friluftsliv på 40 min...

- Øystein, 39 år

Utfordringen er at det av og til krever litt tid. Når vi bare har gym på en klokke time blir det veldig kort. Så hvis man skal gjennomføre litt mer av de friluftstingene så trenger vi på en måte å ta litt av andre fag. Så det er den største utfordringen tenker jeg. Tid.

- Anders 36 år

Her kommer tid, organisering og rom fra ledelsen inn som sentrale utfordringer selv om skolen lærerne jobber på er omringet av fin natur, fjord og fjell og at begge lærerne virker motiverte for å implementere friluftsliv i undervisningen sin. Det virker som det er implisitt at friluftsliv er noe som bør være over lengre tid og helst litt borte fra skolen. Dersom vi ser på forslagene Egeland (2014) skisserer er det mange av de tingene som er gjennomførbare på 40 min, som heller ikke krever at man beveger seg langt vekk fra skolen

Samtlige lærere som deltok i denne studien nevner tid som en faktor som påvirker deres undervisningspraksis i friluftsliv. Dette samsvarer med de undersøkelsene gjort av Leirhaug & Arnesen (2016) der mange lærere oppfatter at organisatoriske rammer og tid ikke innbyr til mer friluftsliv i kroppsøvingsfaget. Dette ser vi også hos lærerne i dette utvalget, og deres undervisningshandling er preget av manglende handlingsrom i forhold til tid. For læreren på byskole er både tid og lokasjon sentrale faktorer, samt en forståelse av friluftsliv som ikke er så tilpasset de rammevilkårene hun har å jobbe ut ifra. I følge Egeland (2014) behøver ikke

friluftslivet i skolen foregå så langt vekk fra skolegården, tvert imot. Hans forslag til aktiviteter man kan bedrive på en kroppsøvingstime er ikke avhengig av at skolen ligger i et naturrikt nærmiljø, og man kan ifølge Egeland (2014) bedrive friluftsliv i skolegården. Mange av kompetansemålene kan nås ved å grundig planlegge den tiden som er til rådighet og det er ikke bare ressurskrevende lange turer som gir god læring i friluftsliv (Egeland, 2014). Dette er en forståelse av friluftsliv i skolen som ikke virker kjent for lærerne som ble intervjuet i denne studien, da alle ser på friluftsliv på noe som må foregå i naturen helst litt borte fra den kjente skolegården.

Tidsbruk på friluftsliv i kroppsøvingsfaget på ungdomstrinnet kan henge sammen med hva lærerne legger i forståelsen friluftsliv. Dette er ikke oppgitt i Leirhaug & Arnesens undersøkelser (2016) og heller ikke spesifisert. I denne oppgaven kommer det frem at lærer Øystein som mener at joggeturer i skog og mark kan defineres som friluftsliv også hevder å bruke så mye som ¼ av undervisningen i løpet av et år på friluftsliv. Lærer Ida som mener at friluftslivet foregår utenfor byen uttaler at hun bruker svært lite tid på friluftsliv i undervisningen. Det er muligheter for at hun bedriver mer friluftsliv enn hun oppgir på bakgrunn av hva hennes forståelse av begrepet innebærer. Lærerne kan skape barrierer eller muligheter for sin praksisteori avhengig av hvordan de definerer friluftsliv, noe som går igjen i svarene informantene har gitt i denne oppgaven. Dette kan ha en sammenheng med hvilke verdier læreren legger til grunn for friluftslivet, og praksisteorien kan formes av dette, som igjen viser seg i undervisningshandlinger.

5.0 Avslutning

I avslutningen vil jeg dele opp i tre deler knyttet til lærernes forståelse av friluftsliv og hvordan dette påvirker deres praksisteori og undervisningspraksis. Dette er *praksistrekanten, tidsbehov og oppsummering av funn*.

I denne studien har jeg funnet ut at lærernes praksisteori er preget av deres forståelse av friluftslivbegrepet, og dette skaper muligheter men også barrierer. Sentralt for deres forståelse av friluftsliv er at alle tre lærerne mener at friluftsliv bør foregå i fri natur, og at man må komme seg vekk fra skolen. Forståelsen representerer verdien i praksistrekanten som er med på å forme lærernes praksisteori som også former deres undervisningshandling. Lærernes personlige verdier er det som ser ut til å legge føringer for handlingen og blir fundamentet for praktiseringen av friluftsliv i kroppsøvfaget. Verdien legger også føringer for hvor mye tid hver enkelt føler at de trenger for å ha god undervisning i friluftsliv, der deres forståelse kan bidra til å påvirke handlingsrommet de gir seg selv. En overordnet forståelse som kommer frem i denne studien er at friluftslivet bør foregå i fri natur og villmark, helst ikke i skolegården. Med denne forståelsen oppstår det begrensninger for rammevilkårene tid og sted. Alle mener de har gode nok kunnskaper til å undervise en klasse i enkelt friluftsliv, noe de to faglærte påpeker å ha vært innom i løpet av studiet. Dette bekrefter undersøkelsene til Leirhaug & Arnesen (2016) og bekrefter at det er andre faktorer enn lærernes kompetanse som ligger til grunn for funnene om at det bedrives lite friluftsliv i kroppsøvfaget selv om det er et hovedområde på læreplanen.

En av faktorene som påvirker undervisningspraksisen er tid. Samtlige lærere som deltok i denne studien påpeker at det er utfordrende å ha god friluftslivundervisning med lite tid til rådighet. Det de legger i friluftslivsundervisningen har en sammenheng med deres forståelse av friluftsliv. Deres forståelse av friluftsliv rommer mye av den filosofiske forståelsen der man må ut i naturen og vekk fra den kjente skolegården. Å gjennomføre et opplegg ut i fra den forståelsen passer ikke helt inn i kroppsøvfagets rammer. Man kan stille seg spørsmålet om hvorvidt friluftslivsundervisningen på grunnskolelærerutdanningen reflekterer den hverdagen en kroppsøvfaglærer må forholde seg til, eller om det legger fokuset på heldagsturer og overnattingsturer i stedet for nærfriluftslivet man kan gjøre fra skolegården.

Det er viktig for fremtidens kroppsøvingslærere at de blir lært en forståelse som kan passe inn i en skolehverdag med lite tid til rådighet. Det er en mulighet for at lærerne hadde praktisert mer friluftsliv på 40 minutter dersom de visste hvordan.

I denne studien har jeg funnet ut at verdien i praksistrekanten påvirker lærernes praksisteori innenfor friluftsliv i kroppsøvingsfaget. Lærernes personlige forståelse av friluftsliv som ser ut til å legge føringer for handlingen og blir fundamentet for praktiseringen av friluftsliv i kroppsøvingsfaget. Verdien legger også føringer for hvor mye tid hver enkelt føler at de trenger for å ha god undervisning i friluftsliv, der deres forståelse kan bidra til å påvirke handlingsrommet de gir seg selv. En overordnet forståelse som kommer frem i denne studien er at friluftslivet bør foregå i fri natur og villmark, helst ikke i skolegården. Med denne forståelsen oppstår det begrensninger for rammevilkårene tid og sted. Samtlige av lærerne kommer med gode argumenter for hvorfor friluftsliv er et viktig emne i faget. Likevel foreligger det barrierer i deres praksisteori som hindrer bruken av friluftsliv i kroppsøvingsundervisningen. Basert på lærernes uttalelser kan denne studien støtte opp under Leirhaug & Arnesen (2016) sitt utsagn om at situasjonen for å oppnå kompetansemålene i friluftsliv er bekymringsverdig. Det drives til en viss grad friluftslivundervisning men denne baserer seg i større grad på lærernes personlige forståelse av friluftsliv heller enn læring i forhold til kompetansemålene.

Litteratur

Alme, E., (2013) *Korleis Blir Friluftsliv Framstilt Og Forstått I Den Vidaregåande Skulen : Ein Kvalitativ Undersøking Av Korleis Kroppsøvlingslærarar Og Rektorar Opplever Og Erfarar Friluftsliv I Kroppsøvlingsundervisninga* (Mastergradsavhandling, Norges Idrettshøgskole), Oslo

Bentsen, P., Andkjær, S., & Ejbye-Ernst, N. (2009). *Friluftsliv : Natur, samfund og pædagogik*. København: Munksgaard

Brattenborg, S., & Engebretsen, B. (2013). *Innføring i kroppsøvlingsdidaktikk* (3. utg. ed.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Breiskalbakken, M., (2010). *"Jeg Er Han Med Sekken" : En Kvalitativ Studie Av Hvordan En Lærer Praktiserer Friluftsliv I Uteskolen*. (Mastergradsavhandling, Norges Idrettshøgskole), Oslo.

Breivik, G. & Løvmo, H. (1978) *Friluftsliv - fra Fritjof Nansen til våre dager*. Oslo: Universitetsforlaget

Brinkmann, S., Tanggaard, L., & Hansen, W. (2012). *Kvalitative metoder : Empiri og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (4. utg. ed., Helse- og sosialfag : høgskole). Oslo: Gyldendal akademisk.

Egeland, W. (2014) *Dobbelttimer med friluftsliv*. Artikkel fra tidskriftet Kroppsøving, nr 5, 2014, s 10-13. s

Faarlund, N. (1974). *Friluftsliv : hva – hvorfor – hvordan*. Kompendium nr. 32. Oslo: Norges Idrettshøgskole

Faarlund, N. (2015) *Friluftsliv - en dannelsesreise*. Oslo: Ljø forlag

Grimeland, G. (2016). *Bærekraftig fagdidaktikk i friluftsliv?*.

Horgen, A., Fasting, M., Lundhaug, T., Magnussen, L., Østrem, K. (red.) *Ute! : friluftsliv - pedagogiske, historiske og sosiologiske perspektiver*. Oslo: Fagbokforlaget, 2016

Gurholt, K.P (2014) *Joy of nature, friluftsliv education and self: combining narrative and cultural- ecological approaches to environmental sustainability*. Journal of Adventure Education and Outdoor Learning, s 233-246.

Handal, G. og Lauvås, P. (1999) *På egne vilkår. En strategi for veiledning med lærere*. Cappelen Akademisk Forlag, Oslo

Kunnskapsdepartementet (2012) *Læreplan i Kroppsøving (KRO1-04)* hentet fra:

<http://www.udir.no/kl06/KRO1-04>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk

Larsen, A. (2007). *En enklere metode: Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lauvås, P., Handal, G., & Ytreland, A. (2000). *Veiledning og praktisk yrkest teori* (Rev. utg.]. ed.). Oslo: Cappelen akademisk.

Lauvås, P., Lycke, K., Handal, G., & Ytreland, A. (2016). *Kollegaveiledning med kritiske venner* (4. utg. ed.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Leirhaug, P., & Arnesen, T. (2016). *Friluftsliv - et hovedområde i kroppsøvningsfaget?*

Horgen, A., Fasting, M., Lundhaug, T., Magnussen, L., Østrem, K. (red.) *Ute! : friluftsliv - pedagogiske, historiske og sosiologiske perspektiver*. Oslo: Fagbokforlaget, 2016

Meld. St. 18 (2015-2016) *Friluftsliv - – natur som kilde til helse og livskvalitet*. Oslo: Klima og miljødepartementet

Mytting, I. & Bischoff, A. (2008). *Friluftsliv*. Oslo: Gyldendal Undervisning.

Ronglan, L.T (2008) *Lagspill, læring og ledelse - om lagspillenes didaktikk*. Oslo: Akilles forlag

St.meld. nr. 39 (2000-2001) *Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet*. Oslo:

Miljøverndepartementet

Utdanningsdirektoratet (2011) *Fag og timefordeling i grunnsopplæringen – Kunnskapsløftet*.

Oslo. Tilgjengelig fra: http://www.udir.no/Upload/Rundskriv/2011/Udir-1-2011-Fag-og-timefordeling_des2011.pdf

Vedlegg 1 - Intervjuguide

Indroduksjon: Intervjuet handler om å kartlegge kroppsøvingslærere på ungdomstrinnets perspektiv på friluftsliv i undervisningen samt deres praksis.

Anonymitet: Ditt navn vil ikke gjøres offentlig, og det er ingen ting i oppgaven eller datamaterialet som gjør at svarene kan spores tilbake til deg som lærer eller skolen din

Båndopptakelse: Under intervjuet vil det tas opp på bånd slik at det blir lettere å få med all informasjon. Det vil bli tatt opp med både mobil og båndopptaker. Informasjonen vil bli transkribert, og du kan få tilsendt dette dersom det er ønskelig.

Tid: Intervjuet vil ta cirka 30 min

Forskningsspørsmål	Intervjuspørsmål
1: Innledende spørsmål om bakgrunn	<ul style="list-style-type: none">- Hvor gammel er du?- Hvilken utdanning har du?- Hvor lenge har du undervist i KRØ?
2: Har lærernes personlige erfaring med friluftsliv innvirkning på deres praksisteori?	Driver du med friluftsliv på fritiden? <ul style="list-style-type: none">- Hva slags?- I så fall: kan du fortelle mer om det?- Hvis ikke: hvilke aktiviteter har du som hobby?- Hvordan ser du på din egen ferdighet innenfor generelt friluftsliv?- Synes du friluftsliv som emne er viktig i kroppsøvingsundervisningen?- Hadde du friluftsliv på ungdomsskolen da du var elev?- Bruker du friluftsliv i din undervisning? Hvordan
3: Har lærernes forståelse av hva friluftsliv er innvirkning på deres praksisteori?	Hva betyr ordet friluftsliv for deg? Hva forstår du med begrepet? <ul style="list-style-type: none">- Hva er IKKE friluftsliv

<p>4: Hvor godt er kroppsøvingslærere kjent med fagets formål og kompetansemålene i læreplanen? Og hvordan brukes disse i undervisningen?</p>	<p>Hvordan bruker du læreplanmålene som omhandler friluftsliv? (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva vet du om læreplanmålene? (1) - Hvor mye bruker du planen til planlegging av undervisning? - Hva synes du om kompetansemålene innenfor friluftsliv? - Oppnår din klasse disse målene? I så fall hvorfor/hvorfor ikke?
<p>5: Kjenner lærerne seg igjen i undersøkelsen gjort av Leirhaug (2016) som viser at over halvparten av norske kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet bruker mindre enn 4 timer i året på friluftsliv?</p>	<p>Hvor mange timer pr år vil du anslå at du bruker på undervisning som omhandler friluftsliv?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppfølgingsspørsmål avhengig av timetall: Hvorfor er det gjennomførbart/ikke gjennomførbart? - Har lokasjonen til skolen noe å si for timetallet? - Hvis få timer: Hva tror du skal til for å øke dette timetallet/ oppnå kompetansemålene?

Vedlegg 2 – Kvittering fra NSD

Jostein Rønning Sanderud
Institutt for idrett Høgskulen i Sogn og Fjordane
Pb 133
6856 SOGNDAL

Vår dato: 05.12.2016

Vår ref: 50809 / 3 / BGH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 28.10.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

50809	<i>Kroppsøvlingslærere på ungdomstrinnets perspektiv på friluftsliv i undervisningen</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskulen i Sogn og Fjordane, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Jostein Rønning Sanderud</i>
Student	<i>Maria Leganger</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 16.12.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Belinda Gloppen Helle

Kontaktperson: Belinda Gloppen Helle tlf: 55 58 28 74

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Kopi: Maria Leganger marialeganger@hotmail.com

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 50809

Personvernombudet forstår det slik at utvalget allerede er kontaktet og datainnsamlingen har startet. Vi finner dette beklagelig og minner om at prosjekter som behandler personopplysninger skal meldes til oss minst 30 dager før oppstart.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring er noe mangelfullt utformet. Vi ber derfor om at følgende endres/tilføyes:

- Veileders kontaktinformasjon
- At det er frivillig å delta i studien og at en kan trekke seg når som helst dersom ønskelig
- Dato for prosjektslutt (16.12.16) og at datamaterialet vil bli anonymisert og lydopptak slettet innen dannedatoen

Revidert informasjonsskriv skal ettersendes til utvalget og til personvernombudet@nsd.no.

INFORMASJONSSIKKERHET

Bruk av Skype må avklares med behandlingsansvarlig institusjon. Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Høgskulen i Sogn og Fjordane sine interne rutiner for datasikkerhet.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Forventet prosjektslutt er 16.12.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger somf.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak

Vedlegg 3 - Samtykkeskjema

Samtykkeskjema

Bachelorprosjekt - Intervju

Til informant,

Takk for at du ønsker å stille til intervju. Dine opplysninger og uttalelser vil ikke kunne spores tilbake til deg eller skolen din. Det eneste som kommer frem av oppgaven er generell geografisk plassering (eks «Ungdomsskole på Vestlandet), din alder, kjønn og utdanningsnivå (eks grunnskolelærer, årsstudium i idrett osv). Dersom du ikke ønsker at dette kommer med i oppgaven er det bare å si fra om det på forhånd. Underveis er det lov til å trekke seg når som helst.

Jeg samtykker med dette at informasjonen jeg avgir på intervjuet kan brukes i videre forskning knyttet til bachelorprosjektet. Jeg samtykker at alt jeg sier blir tatt opp digitalt og går god for at mine svar er ærlige.

Jeg samtykker også med dette i at dersom oppgaven får karakter B eller bedre blir den publisert og tilgjengelig for alle.

Sted:

Dato:

Signert:.....

Informasjonsskriv om studien

«Kroppsøvingslærere på ungdomstrinnets perspektiv på friluftsliv i undervisningen»

Til den det måtte gjelde,

Friluftsliv er ett av tre hovedområder i Kroppsøvingsfaget. Samtidig viser undersøkelser at det brukes lite tid på friluftsliv i skolen. Denne bacheloroppgaven ønsker å belyse hvorfor lærere bruker lite tid på friluftsliv ved å undersøke hvordan kroppsøvingslæreres forståelse av friluftsliv kan påvirke deres undervisningspraksis. Problemstillingen for oppgaven er:

Hvordan påvirker lærernes forståelse av friluftsliv deres praksisteori og undervisningspraksis i kroppsøving?

Hva innebærer studien?

Dersom du gir ditt samtykke til å delta i studien, ønsker jeg å stille deg ulike spørsmål knyttet til dette temaet. Det er viktig å påpeke at alle synspunkt og praksiser er like verdifulle, uavhengig av hvilket perspektiv man kommer med. Som kroppsøvingslærer er derfor dine synspunkt av stor verdi for prosjektet og det er derfor ønskelig med ærlige og reflekterte svar.

Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet. Alle opptak og opplysninger vil bli slettet ved prosjektslutt 16.12.16. Datamaterialet vil anonymiseres før oppgaven publiseres slik at du ikke kan bli identifisert.

Det er frivillig å delta i studien og du kan når som helst trekke deg fra studien uten å oppgi noen grunn. Et eventuelt intervju vil finne sted der det måtte passe best for deg, eventuelt via Skype.

Dersom du har spørsmål knyttet til prosjektet kan det rettes pr epost eller telefon til undertegnede eller veileder.

Håper du er villig til å delta på prosjektet, det vil bli satt stor pris på!

Vennlig hilsen

Maria Leganger (Student)
Tlf: 90804433
Epost: marialeganger@hotmail.com

Høgskulelektor Jostein Sanderud (veileder)
Tlf: 57676325 / 975 97 667
Epost: jostein.sanderud@hisf.no